

[1] жіночий батальйон, який ходить в бій роздягнутий по пояс [9].

Тематична група «жінка-військовослужбовець = гендерна рівність» найменш численна, формується в більшості випадках жінками-приватними особистостями, ілюктивні установки яких спрямовані на доведення чоловікам власної гідності (Летом... получаю звание лейтенанта. Представляю, как усмехнулись многие из Вас... [6]) : формування образу сильної жінки, що розчарувалася у пошуках сильного чоловіка (Але навіщо забороняти жінкам йти в армію? Більшість і так не піде, а якщо якась може і хоче – то що, через забобони втрачати мого бійця? [9]), самовдосконалення (Якщо жінка, бачить своє майбутнє в армії, чому б ні! Головне аби вона була хорошим воїном! [9]).

Цю групу вважаємо найбільш продуктивною для формування рекламної МО жінка-військовослужбовець у російській та українській лінгвокультурах, оскільки, руйнування стереотипів є прагматичним стрижнем розвитку реклами. На думку французького рекламиста Ж.-М. Дрю, успішність реклами зумовлена насамперед «виявленням існуючого стереотипу і створенням чогось нового, що йде врозрід з існуючим» [2].

Отже, основними тенденціями у формуванні МО жінки-військовослужбовця насамперед вважається актуалізація у суспільстві політики рівності статей або гендерної рівності. Тематична група «сексуальність» також присутня в порівнюваних лінгвокультурних інтернет-просторах. Також ці мовні середовища акумулювали найбільшу кількість висловлювань щодо традиційно стереотипного сприйняття жінки, але не в лавах збройних сил.

Література

1. Белозерова Е. В. Концепт «реклама» в сознании носителей русского языка (на материале психолингвистических экспериментов). Рекламный дискурс и рекламный текст : коллективная монография / Е. В. Белозерова, Г. Г. Слышкин / науч. ред. Т. Н. Колокольцева. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 296 с. (С. 192-212).

2. Дрю Ж.-М. Ломаем стереотипы в рекламе. [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://www.proreklamu.com/content/view/full/6550/87>

3. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс : монография / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.

Матеріали дослідження

4. <http://artillerist.ru/modules>

5. http://artofwar.ru/b/below_i_w/

6. <http://forum.sibnet.ru/index.php>

7. <http://forummod.bn.by/>

8. <http://magazine.kosmetichka.ru/a1636>

9. <http://politiko.ua/debate39>

10. http://tereveni.org/topic/355/page__st__100

11. <http://wap.transalternativa.ru/viewtopic.php?f=11&t=1018>

12. <http://www.zhinka-online.com.ua/ukrajinska-zhinka/zhinka-v-armiji/155-v-bii-idut-odni-zhinky.html>

Волкова Н. В.

Горлівський інститут іноземних мов
Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

СЛОВОТВІРНА ПРОДУКТИВНІСТЬ СЕМАТИЧНО БЛИЗЬКИХ ПИТОМИХ І ЗАПОЗИЧЕНИХ СУБСТАНТИВІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ, УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ

Проаналізована наукова література засвідчує, що вивчення дериваційних можливостей мовних одиниць поступово переходило від аналізу словотвірної продуктивності дериваційних моделей, формантів, типів словотворення до встановлення словотвірної продуктивності слів та основ слів і пояснення причин, що сприяють реалізації їх словотвірного потенціалу. Надзвичайно важливе місце серед цих досліджень посідає словотвірна продуктивність запозичених лексем, тому що саме дериваційна продуктивність вважається ознакою їхньої найуспішнішої асиміляції.

У мові постійно з'являються іношомовні слова, які, задовольняючи потреби суспільства, називають нові поняття. Проте досить часто запозичуються слова, які передають поняття, що вже існують в мові, але виражені питомими мовними одиницями. Словотвірний потенціал цієї групи іношомовних слів і синонімічних питомих має неабияке значення для розвитку мовної системи.

Дериваційні можливості лексем реалізуються в похідних словах, кількісним показником яких є словотвірна продуктивність. Як відомо, перш ніж закріпитися традицією вживання, слово проходить декілька стадій : потенційне слово → слово, що вживається в мовленні (усному – писемному, інколи усно-писемному) → слово, що стало нормативним у мові. Отже, словотвірна продуктивність твірного слова складається з його мовної словотвірної продуктивності, мовленнєвої словотвірної продуктивності (усної, писемної, усно-писемної) та потенційної словотвірної продуктивності.

Дериваційна продуктивність не є статичною характеристикою. Поступовий перехід похідних слів із категорії потенційних слів до категорії слів, що кодифікуються словниками, призводить до змін показників різних типів словотвірної продуктивності твірного слова : від потенційної словотвірної продуктивності до реальної (від мовленнєвої до мовної) словотвірної продуктивності.

На дериваційні можливості лексичних одиниць впливають як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні чинники. Аналіз факторів.

що сприяють реалізації словотвірного потенціалу слів, дозволив зробити висновок, що головними внутрішньомовними факторами словотвірної продуктивності слів є семантичний, стилістичний, словотвірний та фактор частотності вживання. У дослідженні основна увага зосереджена на визначенні чинників словотвірного потенціалу питомих та іншомовних іменників при з'ясуванні їх мовної словотвірної продуктивності, тому що саме вона відбиває процеси, які регулюються законами мови.

Вивчення мовної словотвірної продуктивності семантично близьких питомих і запозичених субстантивів у зіставлюваних мовах дозволяє констатувати, що в англійській мові питомі іменники мають вдвічі вищу середню словотвірну продуктивність (7 слів), аніж запозичені (3,6 слів). В українській мові, навпаки, питомі іменники мають вдвічі нижчу мовну словотвірну продуктивність (6 слів), аніж синонімічні запозичені (12 слів). У російській мові мовна дериваційна продуктивність питомих та іншомовних іменників майже однакова (12,6 та 12,8 слів, відповідно). Найбільший вплив на реалізацію словотвірного потенціалу питомих і запозичених іменників в англійській мові здійснює їхня багатозначність та висока частотність уживання. В українській та російській мовах запозичені іменники утворюють більше похідних, ніж синонімічні питомі, у тих випадках, коли запозичена одиниця є непохідною, а питома – похідною. Щодо дериваційних можливостей питомих іменників, то вони розвиваються за умови високої частотності вживання або ж визначаються поєднанням цього фактора з іншими чинниками. Зокрема, в українській мові високою мовною словотвірною продуктивністю характеризуються такі групи питомих субстантивів: по-перше, частотні, по-друге, частотні та багатозначні, по-третє, частотні та стилістично нейтральні або розмовні. У російській мові маємо дві групи питомих іменників зі значною мовною дериваційною продуктивністю: по-перше, частотні, по-друге, частотні та багатозначні.

Яскравим показником мовленнєвої словотвірної продуктивності є словотвірні неологізми, які вживаються в засобах масової інформації та чатах. Публіцистичні видання англійською, українською та російською мовами доводять, що на сучасному етапі від іншомовних іменників утворюється значно більше похідних слів, аніж від питомих іменників близької семантики. Основними способами творення похідних неологізмів у трьох мовах є словоскладання та афіксація. Специфічною в англійській мові є активність такого способу, як контамінація.

Особливим комунікативним середовищем є спілкування в чаті. В усно-писемному мовленні англомовних чатів синонімічні питомі та іншомовні іменники однаковою мірою утворюють похідні слова шляхом афіксації, абрєвіації та словоскладання. На відміну від англійської мови, у чатах українською та російською мовами похідні від запозичених субстантивів значно домінують над похідними від

питомих. В українській та російській мовах при творенні неологізмів від іменників різних етимологічних груп першорядна роль відводиться афіксації, словоскладання зустрічається рідше.

Потенційна безкінечність мови пов'язана з потенційними можливостями слів поставати базою для творення нових лексичних одиниць. Вивчення потенційної словотвірної продуктивності іменників прогнозує можливе збільшення мовної та мовленнєвої продуктивності і навіть перехід субстантивів із нульовою реальною словотвірною продуктивністю до словотвірно продуктивних одиниць. Дані експериментального дослідження дозволили відзначити тенденцію, що потенційна дериваційна продуктивність у запозичених іменників вища, ніж у питомих іменників, близьких за значенням. Проте, з трьох мов це простежується меншою мірою в англійській мові, більшою – в російській, українська мова займає проміжне становище. У мовах, що зіставляються, найактивнішим способом творення нових слів є афіксація. Крім того, в англійській та російській мовах продуктивним є словоскладання та контамінація.

Потенційні словотвірні можливості іменників і реалізація їх дериваційного потенціалу в сучасний період засвідчують, що запозичені одиниці є загрозою для питомих слів. Щодо слів, кодифікованих словниками, то ситуація в зіставлюваних мовах суттєво відрізняється. Незважаючи на те, що більша частина слів англійської мови є іншомовними, словниковий склад мови поповнюється за рахунок похідних питомих субстантивів удвічі більше, ніж за рахунок похідних синонімічних запозичених. В українській та російській мовах іншомовні слова становлять десяту частину словника, проте проблема полягає в тому, що російська мова розвивається завдяки питомих і запозичених іменникам цієї групи майже однаковою мірою, тоді як в українській мові запозичені іменники є вдвічі активнішим джерелом поповнення мови.

Саме тому дослідження словотвірної продуктивності питомих і запозичених слів є важливим при розгляді питання про кодифікацію запозичених лексем та їхніх похідних, які за значенням близькі з питомими одиницями. При цьому слід брати до уваги не тільки те, що розвинена синонімія робить мову багатшою та яскравішою, але й те, що саме питомі слова свідчать про самобутність, своєрідність та оригінальність мови та її носіїв.

Перспективи подальшого дослідження темі вбачаємо у визначенні словотвірної продуктивності інших частин мови, встановленні додаткових факторів, що впливають на дериваційні можливості лексем, аналізі словотвірних типів та моделей, що є специфічними для творення похідних від запозичених та питомих одиниць.